Salomon Rysiński

guwerner
działacz kalwiński, uczeń, nauczyciel
Ur. 0.0.0, Rysin
Zm. 18.11.1625, Dolatycze

Dane rodziców

Fedor Rysiński

Wychowanie i wykształcenie

Studiował na Uniwersytecie w Lipsku (zapisany 25 sierpnia 1582), gdzie działał w kręgu tamtejszych uczonych oraz odwiedził "różne miasta i narody". Podczas podróży z Buczyńskimi zapisał się na uniwersytet w Altdorfie (2 grudnia 1586), gdzie pogłębiał swoją wiedzę z zakresu filologii klasycznej, zawarł liczne kontakty naukowe z tamtejszym środowiskiem naukowym, a także opublikował wybór korespondencji "Epistolarum Salomonis Pantheri libri duo" (Altdorf 1587), którą zadedykował rektorowi tamtejszego uniwersytetu. Podczas podróży zagranicznej z Krzysztofem Radziwiłłem zapisał się na uniwersytet w Lipsku (1601) i uniwersytet w Bazylei (1603).

Etapy kariery dot. edukacji

Po powrocie ze studiów zagranicznych na wiele lat związał się z pracą nauczyciela oraz guwernera. Od 1584 roku był nauczycielem domowym w sędziego upickiego Jana Wizgierda, a w 1585 roku uczył już w szkole kalwińskiej w Seceminie. W końcu tego roku uczył prywatnie na terenie Pogórza - najpewniej w Wojnarowej. Prowadził przy tym korespondencję z braćmi Stanisławem i Krzysztofem Buczyńskimi z Olszyn, których przekonał do podróży edukacyjnej za granicę. Jako ich preceptor wyruszył do Altdorfu (1586). Wiosną 1587 roku razem z podopiecznymi zwiedził Norymbergę, Ulm, Dillingen, Augsburg oraz Ingolstadt. W 1589 roku pozostawił Buczyńskich w Altdorfie i udał się z przyjacielem Konradem Rittershausenem na peregrynację do Pragi.

Następnie powrócił do kraju i działał w środowisku kalwińskim w Małopolsce. Opublikował wówczas m.in. utwór dydaktyczno-moralizatorski "Stanu wdowiego, teskliwego pobożne zabawy i pociechy".

Około 1596 roku przeszedł na służbę Krzysztofa Radziwiłła "Pioruna", który powierzył mu na wychowanie syna Krzysztofa. Rysiński uczył Krzysztofa przez następne lata w Wilnie, Kojdanowie i Wołożynie. W 1599 roku został wysłany wraz z orszakiem Krzysztofa na studia zagraniczne młodego księcia. Wyjazd nastąpił w 1601 roku, kiedy dotarł z podopiecznym do Lipska. W czerwcu 1601 roku Rysiński udał się w podróż do Heidlebergu z polecenia "Pioruna" w celu przygotowania się do przyjazdu jego syna Krzysztofa w późniejszym czasie. Potem Rysiński powrócił do podopiecznego do Lipska. W czerwcu 1602 roku ponownie wyruszył do Heidelbrgu, poprzedzając przyjazd Krzysztofa na tamtejszy uniwersytet. W początkach 1603 roku Rysiński udał się z podopiecznym do Bazylei. Przebywali przez jakiś czas później w Genewie, podróżowali przez Francję i zawitali do Paryża w celu odwiedzenia dworu francuskiego i być może na krótko przebywali w Anglii. W październiku 1603 roku Rysiński wraz z orszakiem Radziwiłła znajdował się w obozie wojskowym u księcia Maurycego Orańskiego pod ‘sHertogenbosch w Niderlandach. Rysiński powrócił na Litwę w początkach 1604 roku.

W dalszych latach był m.in. jednym z egzaminatorów w gimnazjum przy zborze wileńskim wybranym przez synod w 1617 roku. Od 1620 roku nadzorował także edukację Janusza, syna Krzysztofa Radziwiłła - dawnego wychowanka, kiedy ten przebywał w szkole zborowej w Wilnie.

Fakty z życia osobistego

Po powrocie do kraju z podróży edukacyjnej z Krzysztofem Radziwiłłem został jego doradcą religijno-kulturalnym oraz mentorem. Przyjaźnił się z poetą Danielem Naborowskim oraz drukarzem z Lubcza Piotrem Blastusem Kmitą. Był aktywnym uczestnikiem życia Jednoty kalwińskiej na Litwie jako senior. Był poetą, pisarzem religijnym, tworzył utwory funeralne. Stworzył tomik 1800 przysłów polskich "Proverbiorum polonicorum ... centuriae decem et octo" (1618).

Był synem drobnego szlachcica.

Żył w XVI-XVII wieku.

Bibliografia

Podmiotowa

1. *Die Matrikel der Universität Altdorf 1575-1809*, wyd. E. Steinmeyer, t. 1, Würzburg, 1912.
2. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa, Archiwum Radziwiłłów, dz. V, 13601, Salomon Rysiński, *Listy Salomona Rysińskiego do Krzysztofa Radziwiłła Pioruna, Lipsk 20 X 1601; 20 I 1602; 26 III 1602; 6 IV 1602; Heidelberg 10 VIII 1602*.
3. *Die Matrikel der Universität Basel*, wyd. H. G. Wachernagel, t. 3, Basel, 1962.
4. *Die jüngere Matrikel der Universität Leipzig 1559-1809*, t. 1, wyd. G. Erler, Leipzig, 1909.

Przedmiotowa

1. M. Chachaj, *Zagraniczna edukacja Radziwiłłów*, Lublin, 1995.
2. H. Barycz, *Z dziejów polskich wędrówek naukowych za granicę*, Wrocław, 1969.
3. W. Korotyński, *Salomon Rysiński*, Wilno, 1863.
4. I. J. Poreckij, *Solomon Rysińskij: Solomo Pantherus Leucorussus. Konec XVI – načalo XVII veka*, Minsk, 1983.
5. A. Sajkowski, *Od Sierotki do Rybeńki. W kręgu radziwiłłowskiego mecenatu*, Poznań, 1965.
6. W. Chomętowski, *Wspomnienia o Salomonie Rysińskim i o jego przypowieściach z XVII w.*, Kronika Rodzinna, 10-11, 1872.
7. H. Kunstmann, *Salomon Rysiński i norymberski uniwersytet w Altdorfie*, Odrodzenie i Reformacja w Polsce, 20, 1975.
8. I. Lukšaite, *Biblioteka Salomona Rysińskiego*, Odrodzenie i Reformacja w Polsce, 30, 1985.
9. A. Sajkowski, *W kręgu poetów radziwiłłowskich (Rymsza–Rysiński)*, Sprawozdania PTPN, 1964.
10. W. Sokołowski, *Instrukcja pedagogiczna dla Janusza Radziwiłła do szkoły zborowej w Wilnie. (Kartka z dziejów wychowania młodzieży szlacheckiej na Litwie w XVII w.)*, Rozprawy z Dziejów Oświaty, 32, 1989.
11. H. Lulewicz, *Rysiński (Rysinius Sarmata, Pantherus) Salomon h. Ostoja*, Polski Słownik Biograficzny, t. 33, Wrocław, 1991-1992.